

Fiskeri- og kystdepartementet
Postboks 8118 Dep
0032 Oslo

Att: Siri Hals Butenschøn

Deres ref:
201100118-

Vår ref: 2011/232

Bergen 22.03.2011

Arkivnr. 300

Løpenr: 1721/2011

REVIDERING AV STRATEGI FOR BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Regjeringen har besluttet å revidere strategi for bærekraftig utvikling som ble presentert i Nasjonalbudsjettet 2008. Strategien består av sentrale langsiktige mål og overordnede prinsipper for politikken på 7 hovedområder, med en årlig rapportering av oppfølgingen av strategien i nasjonalbudsjettene. Det er utviklet et sett med 18 indikatorer for å følge utviklingen på de syv hovedområdene.

Det legges opp til at revideringen blir en avgrenset prosess og at rammeverket i strategien i hovedsak blir videreført. Det er bedt om innspill på om rapporteringen og indikatorer gir et dekkende bilde av utviklingen, og hvorvidt sentralforvaltningens behov for en samlet fremstilling av spørsmål knyttet til en bærekraftig utvikling blir dekket på en hensiktsmessig måte.

De syv politikkområdene er:

1. Internasjonalt samarbeid for bærekraftig utvikling og bekjempelse av fattigdom.
2. Klima og langtransporterte luftforurensninger.
3. Biologisk mangfold og kulturminner.
4. Naturressurser.
5. Helse- og miljøfarlige kjemikalier.
6. Bærekraftig økonomisk og sosial utvikling.
7. Samiske perspektiver i miljø- og ressursforvaltningen.

Fra et faglig perspektiv henger flere av disse områdene sammen. Det gjelder i særlig grad når en legger til grunn en helhetlig og sektorintegret økosystem tilnærming til forvaltning. Fisk og andre levende ressurser er i høyeste grad en del av det biologiske mangfoldet i havet. Klimavariabilitet og klimaendring påvirker i sterk grad de marine ressursene og økosystemene. Forurensing med miljøfarlige kjemikalier kan utgjøre en trussel mot ressursene og redusere kvaliteten på sjømat.

Økosystem tilnærming til forvaltning

Prinsippet om økosystem tilnærming til forvaltning ble presentert i Stortingsmeldingen "Rent og rikt hav" i 2002 og ligger til grunn for forvaltningsplanene for Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen (under utvikling). Økosystem tilnærming til forvaltning innebærer integrert forvaltning på tvers av sektorer og at en vurderer tilstanden i og påvirkningen på økosystemene på en helhetlig måte hvor en tar hensyn til økosystemenes sammensatte og dynamiske natur.

En bør vurdere hvorvidt 'Økosystem tilnærming til marin forvaltning' kunne være et nytt politikkområde eller et element som går på tvers og binder sammen områdene 3 (biologisk mangfold) og 4 (naturressurser) for de marine økosystemene.

Status for marine økosystemer og bruk av indikatorer

Vurdering av status av tilstanden i økosystemene er en sentral del av det vitenskapelige grunnlaget for økosystem tilnærming til forvaltning. Tilstanden i økosystemet er gjenspeilt i tilstanden i fiskeressursene og andre biologiske komponenter som plankton og bunndyr, og i de klimatiske forholdene som er drivkrefter for variabilitet hos de biologiske komponentene. De store kommersielle fiskebestandene er i særlig grad dynamiske og variable. Dette henger sammen med deres måte å reproducere på hvor de produserer et stort antall egg (ofte millioner fra hver hummfisk). Eggene spres og transporteres med strømmene fra gytefeltet til gunstige oppvekstområder. Det er stor dødelighet av egg og larver, og i reduksjonen fra mange egg til (relativt) få voksne blir det generert stor variasjon i antallet som overlever og som danner en årsklasse. Endringer i strømmene og vannmassene har stor betydning for overlevelse og rekruttering og dermed for bestandsutviklingen hos de kommersielle fiskebestandene.

Bærekraftindikator nr. 10 er gytebestand for 4 fiskebestander: torsk i Barentshavet og Nordsjøen, norsk vårgytende sild, og sei nord for 62°. Disse bestandene vurderes av ICES etter kriterier for bærekraftig utnyttelse. De 4 utvalgte bestandene er store og viktige bestander, både økologisk i økosystemene hvor de hører hjemme og for norske fiskerier. De er således nyttige eksempler på bærekraftighet i fiskeriene. Imidlertid er det mange andre bestander som utnyttes og som vurderes av ICES. Det er mulig å gi en samlet oversikt over status for bestandene i hvert av økosystemene Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen. Dette kan i sin enkleste form vises grafisk med andel eller antall bestander i 'grønn', 'oransje' og 'rød' kategori, tilsvarende til om bestandene har full reproduktiv evne ('grønn'), risiko for redusert ('orange') eller redusert reproduktiv evne ('rød'). Et slikt system er utviklet for Nordsjøen som et økologisk kvalitetsmål (EcoQO - Ecological Quality Objective) for kommersielle fiskebestander. ICES har gitt samlet vurdering av status for fiskebestandene også for andre områder inklusiv Barentshavet og Norskehavet bl.a. som bidrag til arbeidet med OSPAR sin 'Quality Status Report 2010'.

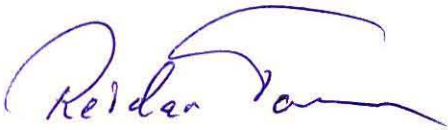
I vurderinger av fiskebestandene og hvorvidt fiskeriene er bærekraftige er det et behov for i større grad å ta hensyn til de klimatiske svingningene som forårsaker økologiske endringer. Det er mulig å karakterisere den klimatiske situasjonen i forhold til et langtidsmiddel, for eksempel om en går mot varmere eller kaldere forhold. Dette kan gjøres med bruk av langtidsmålinger av hydrografiske forhold supplert med resultater fra matematiske modeller som 3D modeller for havsirkulasjon. Den klimatiske og økologiske situasjonen har betydning for bæreevnen i økosystemet til å opprettholde fiskebestander og for bestandenes følsomhet for fisketrykk. Dette er et felt hvor det fortsatt er begrenset kunnskap men hvor det likevel er viktig å fokusere på de klimatiske drivkreftene som vi vet gir svingninger i fiskebestandene.

Bærekraftige fiskerier betinger ikke bare at de utnyttede fiskebestandene er bærekraftige men også at andre deler av økosystemet ikke påvirkes negativt til en uakseptabel grad. Dette gjelder utilsiktet bifangst av arter som nise og dykkende alkefugler i garn, og ødeleggelse eller forringelse av bunnhabitater som korallskog og svampsamfunn ved bunntråling. Det er nødvendig å ta med disse miljøpåvirkningene når en vurderer bærekraftighet i fiskeriene. Ett av de økologiske kvalitetsmålene for Nordsjøen (fra Bergen deklarasjonen i 2002) er at dødeligheten av nise pga bifangst ikke skal overstige 1.7 % av bestanden på årlig basis.

MAREANO programmet fremskaffer ny og viktig informasjon om havbunnen med alle de ulike fastsittende livsformene som forekommer og deres strukturelle konfigurasjoner og flekkvise fordeling. Detaljerte MAREANO kart gir oss en helt annen oppfatning av havbunnens habitater og livsformer og en annen basis for forvaltning av aktiviteter med bunnpåvirkning sammenlignet med områder som ikke er detaljert kartlagt. Det er viktig å ha fokus på to forhold: nødvendigheten av videre kartlegging slik at vi får detaljerte habitatkart for flere områder, og bruk av kartene for å bedre forvaltningen av de marine bunnhabitaterne. Det kunne være nyttig med en kartbasert fremstilling av hvor langt vi er kommet med å lage detaljerte habitatkart, og hvor store de 'hvite' områdene er som gjenstår å bli kartlagt i løpet av de neste tiårene. Det vil også kunne være nyttig med en kort redegjørelse av vurderingene av graden av påvirkning fra bunntråling og andre bunnredskaper på status for bunnhabitater. Dette burde gjøres regelmessig som en del av arbeidet innen forvaltningsplanene for Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen.

Havforskningsinstituttet bidrar gjerne med flere opplysninger og synspunkter i den videre utviklingen av det nasjonale systemet for å vurdere og rapportere om bærekraftig utvikling i vår bruk av marine ressurser og miljø.

Med vennlig hilsen

Reidar Toresen
Forskningsdirektør

Hein Rune Skjoldal
Forskningsjef

Kopi: Fiskeri- og kystdepartementet